

Список использованных источников

1. Бланк, И.А. Управление прибылью [Текст] / И. Бланк. — К.: «Ника-Центр», 1998. — 544 с.
2. Каплан, Р. С. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию [Текст] / Изд. 2-е, испр. и доп. : Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2003. – 320 с.
3. Скриптунова, Е.А. Основные показатели эффективности предприятия, которые необходимо знать руководителю [Текст] / Е.А.Скриптунова // Менеджмент сегодня. – №2. – 2003 – С. 9–12.
4. Соколов, Я.В. Бухгалтерский учет : от истоков до наших дней [Текст]. —М.: ЮНИТИ, 1996. — 734 с.

УДК 168.4:005

Гречина Ірина

к.е.н., доцент

Ващенко Ліна

к.е.н., доцент

Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
м. Донецьк

ПОТЕНЦІАЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація

У статті розглядається проблема дослідження сутності та визначення основних принципів потенціалогічного аналізу. Зокрема, проведено теоретичний огляд існуючих підходів до аналітичної ідентифікації потенціалу економічних систем, обґрунтовано доцільність виокремлення такого виду економічного аналізу як потенціалогічний.

***Ключові слова:** аналіз, економічний, потенціал, потенціалогічний, модальність.*

Розгляд сутності категорії «потенціал» дозволив зробити висновок про неоднозначність підходів науковців до розуміння даного феномену. Існуючі праці, які стосуються дослідження потенціалу підприємства і розкривають його сутнісні характеристики та надають змогу якісного управління ним, то питання аналітичної інтерпретації вважаються дуже суперечливими.

У даному контексті слід згадати, що питання аналізу потенціалу підприємства розглядали: В.М. Гальперін, С.М. Ігнатієва, В.І. Моргунов, Н.С. Краснокутська, Е.В. Лапін та ін. Але проблеми виокремлення спеціалізованого виду аналізу потенціалу підприємства залишаються відкритими.

Мета статті – дослідження теоретичних аспектів аналізу потенціалу підприємства. Рішенню даної проблеми може сприяти дослідження еволюції

розвитку економічного аналізу та науки потенціалогії. Підхід, який рекомендується, базується на теоретичних засадах економічного аналізу та філософії можливого.

Отже, можна припустити, що протиріччя у визначенні сутності сукупного потенціалу економічної системи та його основних складових тягнуть за собою появу проблеми його якісного аналізу. Взагалі, сучасна теорія економічного аналізу має цілий ряд питань, які трактуються неоднозначно:

1. Трагування аудиту як аналізу фінансово-господарського стану, фінансового аналізу.

2. Включення аналізу в такі функції управління як бухгалтерський облік або контроль.

3. Ідентифікація таких понять як аналіз фінансової звітності, фінансовий аналіз і аналіз фінансово-господарської діяльності.

Серед факторів, які привели до появи та розвитку економічного аналізу можна виділити: внутрішні: реальність оцінки результатів діяльності; необхідність поліпшення управління підприємством; зовнішні: можливість реальної оцінки результатів діяльності; необхідність порівняння результатів діяльності як за різні періоди, так і з іншими підприємствами; розвиток бухгалтерського обліку та удосконалення фінансової звітності.

Попередній огляд літературних джерел дає право твердити, що керуючись основними підходами економічного аналізу (його видів та напрямів) більшість вчених нібито нівелюють аналітичну функцію управління і напряму використовують його методичний інструментарій при аналізі потенціалу економічної системи та його складових.

Опрацювання літературних джерел за [1–6] показало, що тільки у 3 випадках автори аналізують потенціал економічної системи у межах економічного аналізу з посиланням на його певний вид або напрям. У даному випадку можна припустити, що аналіз потенціалу підприємства стає одним із видів економічного аналізу.

У цілому результати проведеного дослідження дозволяють твердити про наступне: розвиток теорії та практики економічного аналізу у сучасному економічному просторі дав життя новим його видам та напрямам (інноваційному, стратегічному, маркетинговому, інвестиційному та ін.); проведене дослідження підтверджує факт існування безлічі праць з проблем аналітичної ідентифікації потенціалу підприємства або його складових, але й до теперішнього часу аналіз (або оцінка) потенціалу економічної системи не стали спеціалізованими видами або напрямками економічного аналізу; нівелювання значимості аналітичної функції управління привело до того, що аналітична ідентифікація потенціалу економічної системи має розсіяний, хаотичний характер, майже відсутній зв'язок з економічним аналізом (його видами або напрямками). При цьому, керуючись основними методами економічного аналізу при аналізі (оцінці) потенціалу підприємства або його складових у багатьох випадках спотворюються поставлені цілі та завдання завдяки зміні предметної області дослідження.

Так, нами сформоване теоретичне підґрунтя до необхідності розвинення нового виду економічного аналізу, який спеціалізовано буде відповідати за

аналіз або оцінку потенціалу економічної системи.

І першочерговою проблемою при цьому стає визначення назви такого виду аналізу. Звертаючись до вищевикладеного, бачимо, що у літературних джерелах найчастіше зустрічається підхід – оцінка потенціалу та аналіз потенціалу, рідше – діагностика потенціалу, і багато праць присвячено аналітичній ідентифікації потенціалу у межах управлінського аспекту баз посилянь на аналітичну функцію управління. За таким підходом, цілком логічно було б обрати назву «аналіз потенціалу економічної системи», але у попередніх працях нами підіймалась проблеми визначення спеціалізованої науки, яка була би спрямована на дослідження потенціалу підприємства. Було доведено необхідність розвинення науки потенціалогії у рамках філософії можливого та науки енвіроники, які у сполученні дають змогу дослідити потенціал економічної системи за умов системного підходу. Авторський підхід спонукає до необхідності розвинення ідей даної науки, і у контексті аналітичної ідентифікації потенціалу економічної системи доцільно обрати таку назву нового самостійного виду економічного аналізу як: «потенціалогічний аналіз». Сутність потенціалогічного аналізу буде полягати у аналізі модальних відносин у рамках економічної системи, а також у оцінці усіх форм і прояв її потенційності і потенціалу. Зокрема:

- потенціалогічний аналіз повинен мати справу з критеріями модальності економічної системи, такими як: «необхідне», «реальне» та «можливе», тобто давати можливість оцінити необхідний, реальний або можливий потенціал економічної системи або його складових: організованості, розвитку і удосконалення, можливості, взаємодіючих процесів та функціональний;
- потенціалогічний аналіз повинен бути спрямований на оцінку основних напрямів потенціалогії модальностей економічної системи, а саме: структуралізм (структуризацію), деконструкцію та конструкціонізм (конструювання);
- він повинен охоплювати не тільки, безпосередньо, усі напрями діяльності підприємства, але зовнішнє оточення підприємства;
- потенціалогічний аналіз повинен бути тісно пов'язаний з основними методологічними підходами економічного аналізу, його видів та напрямів і мати при цьому свій окремий предмет вивчення (аналізу, оцінки);
- він має чітку цільову орієнтацію.

Потенціалогічний аналіз повинен проводитись за будь-яких ситуацій, в яких знаходиться економічна система, зокрема, при зміні оточуючого середовища, досягненні або не досягненні визначеного рівня потенціалу або окремих його складових, тощо.

Головною ціллю потенціалогічного аналізу є оцінка необхідного, реального або можливого потенціалу економічної системи та його складових.

До основних завдань потенціалогічного аналізу відносяться:

- об'єктивна оцінка потенціалу економічної системи за модальними критеріями: «необхідно», «реальне» та «можливе»;
- об'єктивна оцінка складових потенціалу економічної системи за модальними критеріями: «необхідно», «реальне» та «можливе»;
- аналіз моделей розвитку і реалізації можливостей економічної системи;
- оцінка основних напрямів потенціалогії модальностей економічної системи (структуралізму (структуризації), реконструкції, конструкціонізму

(конструювання);

- визначення основних потенцій росту (або зниження) потенціалу економічної системи та його складових;
- оцінка рівня ризиків, що впливають на розвиток потенціалу економічної системи та його складових;
- розробка конкретних заходів по підвищенню ефективності управління потенціалом економічної системи та його складовими, тощо.

Таким чином, дослідження теоретичних засад аналізу (оцінки) потенціалу економічної системи дозволило дослідити основні риси розвитку сучасного економічного аналізу, його видів та напрямів та обґрунтувати доцільність визначення нового виду економічного аналізу, спрямованого на оцінку потенціалу підприємства та його складових, а саме – потенціалогічного аналізу.

Список використаних джерел

1. Гречина І.В. Потенціалогія підприємства [Текст] / І.В. Гречина // Торгівля і ринок України: Темат. зб. наук. пр.– Донецьк: ДонНУЕТ, 2011 – Вип. 33. – С.198 –204., Библиогр.: с. 201.
2. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. [Текст] / Н.С. Краснокутська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 352 с., Библиогр.: с. 83.
3. Блонська В.І. Методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства у ході формування стратегічних переваг [Текст] / В.І.Блонська, С.Я. Нагірна// Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.2. – с. 150 – 155, Библиогр.: с.152.
4. Сіменко І. Принципи економічного аналізу: дослідження питань класифікації [Текст] / І. Сіменко // Економічний аналіз. – 2008. – № 2 (18). – с. 23–27.
5. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. [Текст] / О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк. — К.: КНЕУ, 2004. — 316 с. – Библиогр.: с. 83. ISBN 966–574–519–0
6. Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятий промышленности: формирование, оценка, управление [Текст]: дис... докт. эк. наук.: 08.07.01/ Лапин Евгений Васильевич; Сум. гос. универ. – Сумы, 2006. – 432 с., Библиогр.: с. 92.

